

drempel van den ouden tijd naar den nieuwen heeft overgebracht.

Hij, onze oudere tijdgenoot, was toch op en/of op een man van den nieuwen tijd. Hij leefde met zijn tijd mee, ja was zijn tijd dikwijls verre vooruit. Toen men van de literatuur na '80 in onze officiële gereformeerde kringen nog niet de minste notitie nam, was het Sikkels, die de kolommen van „Hollands Kerkblad" openstelde voor de schoone en diepgevoelde sonnetten van Seerp Anema en voor diens kourige artikelen over Kunst en Literatuur. En nog zijn laatste rede over de groote toekomst en de vrouw bevatte zóveel ongehoorde en ongedachte ideeën, dat iedereen voelde: hier klonk een nieuw geluid voor een nieuwen tijd.

Natuurlijk ontstond er, als Sikkels zoo'n nieuwe gedachte uitsprak, altoos eenige wijving onder de gereformeerden in den lande. En hij zelf verwachtte ook allerminst, dat men het aanstonds met hem eens zou zijn. Hij wenschte geen napraters, maar nadenkers.

En die heeft hij gevormd. Dat blijkt nu wel na zijn sterven, nu de een na den ander erkent, dat Sikkels voor hem een lichtend spoor heeft achtergelaten.

Toen ik dan ook met zoovele oude en jonge vrienden van Sikkels stond om de groeve, waarin zijn stoffelijk overschot werd neergelegd, toen voelde ik: hier wordt niet een overledene bijgezet in het mausoleum der geschiedenis, maar hier valt een tarwegraan in de aarde, dat nog veel vrucht zal voortbrengen.

De vruchtbare gedachten van Sikkels zullen worden uitgestrooid en straks opwassen tot een nieuwen oogst in den nieuwen tijd.

Moge ook ons nieuwe weekblad „De Reformatie" hiaraan bevorderlijk zijn.

Met vriendelijke groeten,

t.t.,

J. C. RULLMANN.

Belangstellenden, die geen proefnummer van dit blad ontvingen, gelieven aan de Uitgevers hun naamkaartje te zenden.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

En ik zag een anderen engel, vliegende in het midden des hemels, en hij had het eeuwige Evangelie, om te verkondigen den genen, die op de aarde wonen, en aan alle natie en geslacht, en taal en volk.

Openbaring 14: 6.

Het Christendom is wereld-godsdienst. De profetie van het O. T. opent prospectieven, zich verre uitstrekkende over en buiten de grenzen van Israël. Jesaja ziet alle vleesch komen om te aanbidden. Daar is een heerlijke wisselwerking op te merken in het begin van het boek der Handelingen. De Heiland als Hij opvaart ten hemel zegt: maar gij zult ontvangen de kracht des Heiligen Geestes, die over u komen zal; en gij zult Mijne getuigen zijn, zoo te Jeruzalem, als in geheel Judea en Samaria en tot aan het uiterste der aarde. Zijn apostelen zendt Hij met de blijde boodschap tot het uiterste der aarde. Dan vaart Hij op. En als Hij daarop Zijn Geest zendt, dan trekt Hij vertegenwoordigers van alle volkeren der aarde door de zuigkracht des Geestes naar de Opperzaal om te hooren de prediking van de groote daden Gods. Hij zendt Zijn boodschappers tot de volkeren! Hij trekt de volkeren tot de boodschappers! Paulus weet zich in het bijzonder geroepen om het Evangelie den heidenen te prediken. Maar het is deze zelfde prediker die zorge draagt, door met veel toewijding eene collectie te houden voor de moedergemeente, dat de band der eenheid blijft.

Lang vóórdat de humanistische stroomingen de eenheid van het menschelijk geslacht voelden en predikten, werd de gemeenschap der heiligen door de Kerk des Heeren gevoeld en geëfend. Nog vóórdat het kosmopolitisme opkwam en van geen grenzen meer wilde weten, waren voor Christus' Kerk reeds de grenzen geen hinderpalen meer om als broeders en zonen van hetzelfde huis te leven en te verkeeren met allen die den naam van Christus noemen. Naar correspondentie met de Kerken van andere landen heeft de Kerk immer gestreefd; ook de Kerk der vaders in deze gewesten; ja zij in het bijzonder. Met de schoonste en meest vleeiende namen is zij genoemd als in deze gewesten hart en beurs werden ontsloten door compassie bewogen met het lijden dat werd geleden door het erdeel des Heeren in andere landen.

Deze rijke traditie getrouw, vindt de roep om steun tot ons gekomen uit de landen van centraal-Europa, alwaar de heugenis nog leeft aan ons in dezen zoo glorieuze verleden, allerwege weerklink in de harten, ik meen, vooral der eenvoudigen, als ik let op de groote der gaven. Ja, mij heeft het getroffen te lezen, dat de toen nog zoo kleine en zoo arme Afscheidende Kerk reeds voor meer dan zestig jaar collecteerde voor het destijds ook benarde Hongarije. Altijd hebben dan ook onze kerkelijke bladen gezorgd voor een rubriek waar onder van week tot week mededeelingen werden gedaan van hetgeen in de buitenlandsche kerken voorviel en leefde. Bij name „De Bazarin" en „De Heraut" hadden het voorrecht om daaromtrent steeds het beste te bieden. Reeds voor jaren, toen onze hoogste kerkelijke vergadering nog zulk een bescheiden aanblik bood, was toch reeds een voornaam punt van het Agendum de toespraak der buitenlandsche afgevaardigden, die zelfs eenmaal werd beantwoord door een der praediviseerende leden met een rede in het Latijn gesproken.

Steeds meer wordt door onze Kerken, evenzeer als door de buitenlandsche gevoeld, dat het zeer nuttig en noodzakelijk is, dat de hand worde gehouden aan getrouwe correspondentie. Telkens weer vragen de buitenlandsche Kerken, vooral die van Amerika en Afrika, dat ook wij van onze zijde geregeld afgevaardigden zullen zenden naar hare meerdere vergaderingen. Doch onze correspondentie mag daarin niet opgaan. Wij moeten medeleven met haar, meer dan tot nu toe het geval was. Dan, zal dit kunnen, zoo dienen wij meer van haar te weten, beter haar te kennen. De rubriek aan ons toevertrouwd bedoelt in die richting te werken. Op de Generale Synode van Leeuwarden word er, bijna

met passie, op aangedrongen, dat wij dan eindelijk eens gehoor zouden geven aan de steeds dringender uitnodigingen van onze zuster- en dochterkerken om ons op hare Synodes te doen vertegenwoordigen en zonder eenig verzet voteerde zij, alsof het een peulschilletje ware, 6000 gulden uit te trekken voor de D.D. ter correspondentie met de buitenlandsche Kerken om afvaardiging mogelijk te maken.

Toch zal zulk eene correspondentie niet genoegzaam aan haar doel kunnen beantwoorden indien er in ons midden geen medeleven is met de overzeesche broeders. Wij moeten kennen om te kunnen lieven en medeleven. Die kennis te vermeerderen, dit lieven en medeleven te waken en te versterken bedoelt deze rubriek. In de eerste plaats dan niet om van tijd tot tijd eens iets mede te deelen van hetgeen er leeft en zich beweegt op het gebied van het kerkelijk leven in het buitenland, maar eer om die Kerken nader te doen leeren kennen, met welke wij reeds lange jaren de correspondentie onderhouden. De Amerikaansche Kerken van Nederlandschen en Gereformeerden oorsprong zullen dan ook het eerst aan de beurt komen.

G. KEIZER.

BOEKBESPREKING.

„Getrouw in geheel Gods Huis". Leerrede over Hebreërs 3: 5, 6, ter nagedachtenis aan den Welsew. Heer Dr. J. C. Sikkels, in leven Dienaar des Woords in de Gereformeerde Kerk van Amsterdam, uitgesproken door Dr. K. Fernhout Mz. op Zondag 22 Augustus 1920, in de Plantagekerk te Amsterdam.

W. ten Have. — Amsterdam.

Sikkels vindt algemeene waardeering... in zijn dood. Tijdens zijn leven heeft het hem ook niet aan waardeering ontbroken. Sommigen gingen hierin zelfs wel eens te ver. Ze wilden geen gebreken zien, die in dezen groote noodzakelijkerwijs ook groot moesten zijn. Maar maerderen gingen hem in blind vooroordeel, in niet-begrijpen voorbij. Dat heeft Sikkels leven veronangenaamd.

Zou men, wat men tegenover Sikkels misdroef, aan Sikkels schuldig bleef, niet kunnen goed maken aan Fernhout? Het mag hier wel eens gezegd worden. Fernhout is op een leeftijd, dat het gevaar van over-het-paard-getild worden niet zoo groot meer is, gesteld al, dat hij er aanleg voor had — hij is het zoo waard. Ook hij steekt ver boven het middelmatige uit. Hij is niet zoo geweldig als Sikkels, maar fierer. Hij is niet zoo profetisch, maar priesterlijker. Zijn woorden spatten niet zulke geniale vonken uit, maar vloeien meer en zijn heiderder. Het abrupte van Sikkels, wat u dikwijls vragen deed: „Waar wil hij heen?" vindt ge bij hem niet, hij maakt het u gemakkelijker. Soms al te gemakkelijk. Hij gebruikt gewoonlijk wat te veel woorden.

Ook in deze preek. Maar hier niet zoo sterk als in veel, wat totmorgen van zijn hand verscheen. „Kan korter."

Fernhout moet de gedachtenisprek over Sikkels wel in zielespanning hebben uitgesproken. Zij waren zoo geheel elkanders tijd- en strijdgenooten. Er was tot het laatste zooveel lotgemeenschap tusschen hen. Beiden ondergingen een ernstige operatie. Fernhout bleef gespaard, Sikkels bezweek.

Die zielespanning vindt gij in deze preek niet geheel terug. Meestertlijk improvisator als Fernhout is, sprak hij van een korte schets. Letterlijk de preek in druk te geven, ging dus niet. Hij werkte haar om. Daardoor zal zij in bezonkenheid hebben gewonnen. Alleen zal, dunkt mij, het spontane er onder hebben geleden.

Overigens is het een woord vol geloovige wijding, schriftuurlijk doorvoeld, Sikkels beziend in Calvinistischen stijl.

HEPP.

Men abonneert zich op dit blad het eenvoudigst door toezending per postwissel van het bedrag voor drie of zes maanden abonnement.

PERS-SCHOUW.

De Synode.

Hoe sterk het kerkelijk besef bij ons Gereformeerde volk spreekt, blijkt vooral in de weken, waarin een Generale Synode wordt gehouden. Men kan niet bij elkander komen of de gesprekken gaan al spoedig den synodalen kant uit. Politieke en kerkelijke bladen staan er vol van. Totnu toe leverde onze Pers nog niet veel nabeschouwingen over de Leeuwarder Synode. Haar kolommen zijn meest nog gevuld met officiële verslagen. Voor de Redacteuren batekent dit zooveel als verlengde vacantie. Voor lezers, die slechts één blad onder de oogen krijgen (zouden er zoo velen zijn?) heeft het zijn nut, ofschoon die met een résumé misschien nog meer in hun schik zouden zijn. Voor iemand, die pers-schouw houdt (men vergeve het mij!) is het tamelijk vervelend. Toch vallen er reeds enkele kortelijken te pikken.

Wat het algemeene karakter der gehouden Synode aangaat, oordeelt de „Groninger Kerkbode":

Wat zal nu het oordeel over deze Synode zijn? Er was over 't geheel eenstemmigheid. Moet men zeggen: het was een „zwakke" Synode, in zoverre dat er weinig strijd en worsteling, weinig verschil van meening was? Als dat een bewijs van zwakheid is: dan zeker. Want van groote en zware worstelingen is niet veel gebleken. Toch is dat min of meer geringschattende „zwak" daarom niet op zijn plaats.

De worsteling was reeds geschied. En deze Synode, afspiegeling van wat in de kerken leefde, heeft in grooten stijl, met zelfbeheersching gewerkt.

En de „Watergraafsmaersche Kerkbode":

„Reeds nu kan worden gezegd, dat de Synode van Leeuwarden van groote betekenis zal zijn in de historie onzer gereformeerde kerken."

In dat opzicht vormt zij een opvallende tegenstelling met de vorige Synode te Rotterdam, waarin meer „de heerlijkheid van het ordinaire" uitkwam. Welk een verandering in drie jaren.

De Voorzitter.

Hangt het welslagen eener Synode voor een deel ook af van een goede leiding, de jongste Synode bleek een gelukkige keuze te hebben gedaan, toen zij Dr. J. D. van der Munnik van Leeuwarden als voorzitter

koos. Het applaus, dat hem op de pas gehouden Predikantenvergadering ten deel viel, hield dankbaarheid en bewondering in.

Marnix schreef van hem (en van den assessor) in de „Groninger Kerkbode":

De nog forse stem, de vaardigheid waarmee hij de besprekingen leidt, geven blijk dat zijn kracht gelukkig niet gebroken is, al geeft het grijze hoofd ook te kennen dat de ouderdom nadert.

Hij is een man van gullen humor en dat verloochent zich natuurlijk niet, ook al deert het de waardigheid van het presideeren niet. Want deze voorzitter bezit de gaven voor het leiden van zulk een gewichtige vergadering en dat zegt veel. Want het is geen kleine zaak. Naast hem zit de assessor, De Moor, met dien eigenaardigen kop waarop de evenwichtige zelfbeheersching en de beslistheid, die hem steeds sierde, te lezen staat. Ik hoorde hem zijn rapport inzake de gezangenkweste verdedigen. Het was weer een lust die leuke ietwat droge slagvaardigheid te bewonderen.

Niet conservatief.

Alleen het besluit, dat de Synode in zake de aanvulling onzer Belijdenis nam, vrijwaart haar reeds tegen het verwijt van conservatisme. Aldus de „Zeeuwsche Kerkbode".

Daaruit blijkt ook, dat onze kerken niet in conservatisme haar heil zoeken, maar dat zij een open oog hebben voor de verschijnselen van dezen tijd en voor de gevaren, welke ons bedreigen en zij wenschen voort te trekken, maar alleen in den van God aangewezen weg. Die kerken staan in 't midden van 't leven en behooren duidelijk te vertolken, wat God tot het huidige geslacht te zeggen heeft. Zij mogen zich niet vergenoegen met groote woorden, met pakkende leuzen, maar zij moeten duidelijk en klaar de boodschap overbrengen, welke haar van Godsweg is gegeven. Daaraan is des te meer behoefte, nu de verwarring van denkbelden zoo groot is en de afval van 't geloof toeneemt. De tijden zijn zoo hoog ernstig.

De zaak-Netelenbos.

Dagen van droeven ernst waren die, waarop de zaak-Netelenbos behandeld werd. En die droeve ernst trilt ook in onze Pers, voorzover zij zich uitsprak, na De „Amsterdamsche Kerkbode" zegt:

Het doet ons leed om der wille van den persoon, dat hij in stede van zijne dwaling te belijden tot den einde toe is blijven volharden.

Het verheugt ons echter tevens, dat deze aangelegenheid zoo is geloopt, dat de waarheid Gods is gehandhaafd.

Doordien de uitspraak met algemeene stemmen is gevallen, is tevens tevoren der tegenverping de weg afgesneden, als zoude hier sprake kunnen zijn van eene partijsteuning.

Moge dit ook nog strekken om tot inkeer te doen komen allen, die tijdens de behandeling dezer zaak, openlijk of bedektelijk, deze dwalingen hebben zoeken te dekken!

„De Wachter".

Het eert den appellant, dat hij onomwonden zijn gevoelen heeft geopenbaard. En het zou hem nog meer geëerd hebben, indien hij tevens had erkend, dat hij op den naam Gereformeerde niet langer aanspraak kan maken en dat er voor iemand met zulk een gevoelen in de Gereformeerde Kerken geen plaats is op den kansel.

We kunnen ons voorstellen, dat bij de beslissing een ontroerende ernst de harten der Synodeleden vervulde. Zulk een vonnis vallen is een smartelijke en ontroerende plicht. Men had zoo gaarne gezien, we hebben geboden en gehoopt, dat den dwalenden broeder de oogen mochten geopend worden voor den strik, waarin hij is gevallen. Maar tot dusver heeft het niet zoo mogen zijn. Hij volhardt in zijn dwaling. En al aanstonds na de Synode gaat hij weer voort in het oude spoor. Zelfs schijnt hij nog een schrede verder te gaan. Althans te oordeelen naar de advertentie, waarin de vorige week zijn optreden den verlopenen Zondag werd aangekondigd. Voorheen werd daarin altoos meegedeeld, dat hij „Bijbellezing" hield. Maar ditmaal was dit woord veranderd in „Godsdienst-oefening". Als dit meenens is, (en het uur van deze samenkomst versterkt deze godachte), dan is de opzet van een scheurkerk hem niet vreemd. Moge de Heere hem alsnog aan zijn dwaling ontdekken!

De „Groninger Kerkbode":

De uitslag is geweest zooals die algemeen werd verwacht.

Wie het kort verslag van de rede las, door ds. Netelenbos gehouden in antwoord op het uitgebrachte rapport, ziet aanstonds hoe de synode ook niet anders kon. De heer Netelenbos geloof niet aan het paradijs en aan de slang. Hij geloof wel in den val des menschen. Hij geloof niet, dat er een boom der kennis des goeds en des kwaads was; hij geloof wel in het proefgebed.

Alles wat in den Bijbel voor feit staat aangaande deze dingen is Oostersche inkleding. Dit nu komt heel eenvoudig meer op een loochening der goopenbaarde waarheid. Hoe iemand, die zulke dingen zegt, nog kan beweren gereformeerd te zijn, is ons een raadsel.

Het spreekt wel van zelf, dat de Synode diep onder den indruk was van het gebeurde. Men neemt zulke besluiten, waarbij een dwalende broeder wordt uitgesloten van de bediening van het ambt, niet dan met een bloedend hart. Maar de gehoorsaamheid aan het bevel Gods gaat boven de liefde voor den mensch.

Wij mogen overigens in dit besluit een rijken zegen zien, ook omdat het velen voor dwaling kan behoeden.

Wij allen loopen gevaar te komen in de zuiging van den tijd.